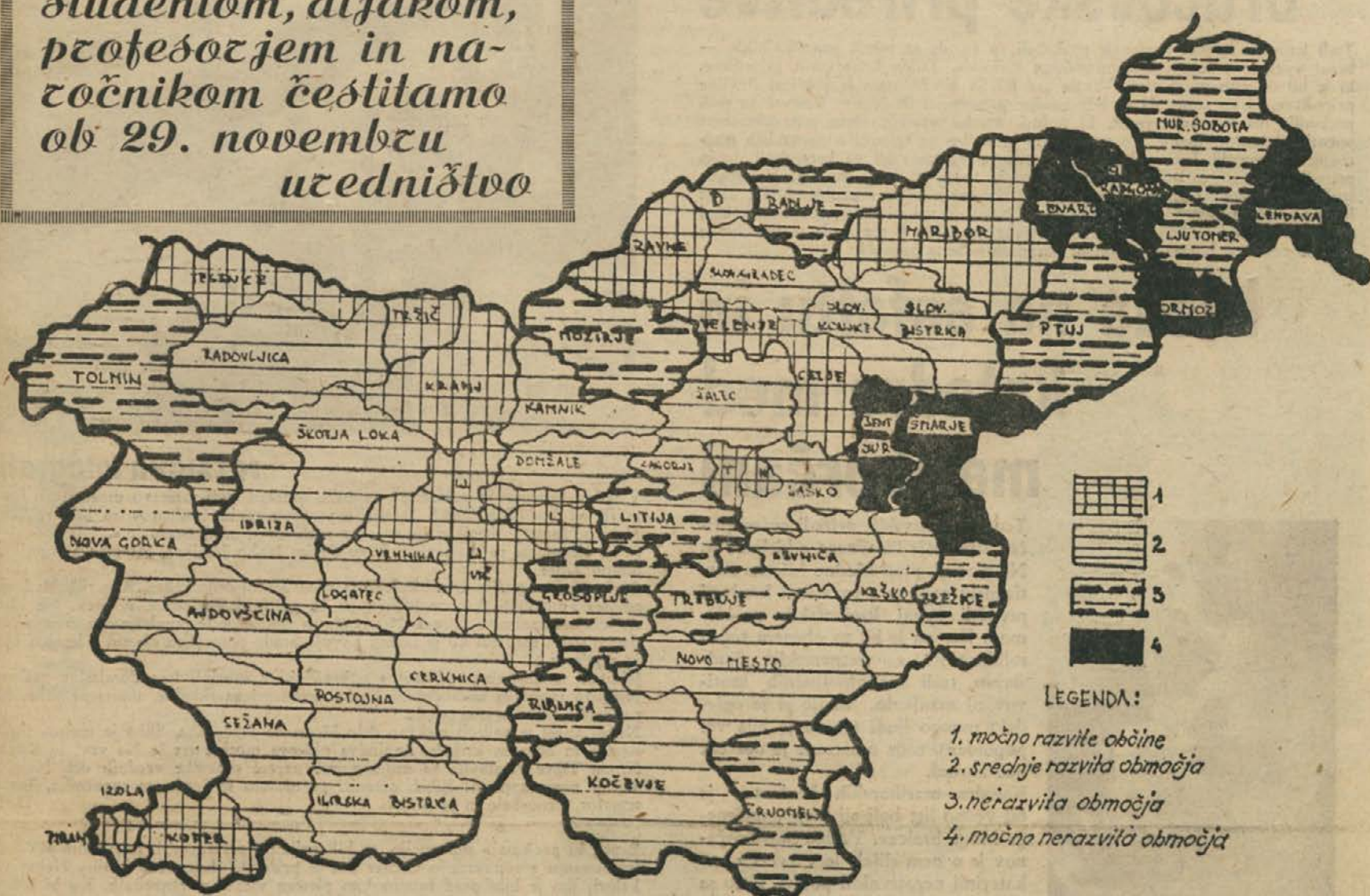

Študentom, dijakom,
profesorjem in na-
učnikom čestitamo
ob 29. novembru
užedništvo

Občine v SR Sloveniji po stopnji razvitosti

— izdelano po skici Milana Natka »Geografski vestnik« 1969.

osrednji problem sr slovenije - nerazvita področja

SRS sodi med razvita območja v državi. Toda kljub tej relativni razvitosti združuje naša republika sicer bogate in visoko razvite predele na eni in zopet na drugi revščino in pokrajine, ki so v celoti nerazvite.

Po merilih za določanje razvitosti naših občin znanstveni delavci, ki se s tem problemom, ukvarjajo delijo občine navadno v štiri skupine (močno razvite, razvite, nerazvite in močno nerazvite). Slika sama je kljub temu varljiva, ker je v okviru občinskih mej stopnja razvitosti posameznih krajev različna (npr. mariborska in ptujska občina združujeta v okviru svojih mej razvite in močno nerazvite predele).

Naj upoštevaj ta ali ona merila, gledaj s pozicij občinskih mej ali regij, na nerazvita območja v Sloveniji odpade $\frac{1}{3}$ ozemlja. Na tem delu slovenske zemlje živi okrog 450.000 ljudi. Na teh področjih gostota naseljenosti pada, mestnega prebivalstva je malo, narodni dohodek je za več kot polovico pod slovenskim povprečjem, neugodna izobrazbena struktura in cel kup drugih obsežnih, ki stopnjujejo razliko.

Podatki o izobrazbeni strukturi so do konca razblinili fikcijo, da je v Sloveniji izobrazbena struktura dobra ali celo najboljša. Nasprotno. Toda tudi v Sloveniji je izobrazbena struktura v posameznih regijah različna. Zakaj pogoji za izobraževanje so še vedno ugodnejši v centralni regiji, kar povzroča prelivanje kadrov iz perifernih predelov v centralne predele in iz enih gospodarskih panog v druge. Od zaposlenih v industriji ima v mariborski regiji (občine Maribor, Ptuj, Slovenska Bistrica, Radlje, Ormož, Lenart) 4,4 % višjo in visokošolsko izobrazbo v SR Sloveniji pa je povprečje

5,4 %. Očitno je pomanjkanje strokovnih kadrov v mariborski regiji. Nujno je torej izobraževanje tega kar imamo. Obenem je pa treba povečati zanimivost teh območij za strokovnjake ali z drugo besedo povečati opremljenost z infrastrukturnimi objekti in službami. Prav tu je stanje v SR Sloveniji katastrofalno. Maribor bi moral odigrati ustrezno gravitacijsko vlogo za to območje, šele takrat bi bili gospodarski tokovi normalni. Zaradi neustrezne strukture gospodarstva pa danes temu ni tako.

V dobi 37 let je indeks rasti prebivalstva v Mariboru najnižji. O zaostajanju ožje mariborske regije pa zgovorno priča tudi 10% porast industrijske proizvodnje v letošnjem prvem polletju, medtem ko se je v slovenskem merilu povečala za 15 %. Tako je vloga Maribora kot gravitacijskega centra, ki naj pospeši razvoj SR Slovenije, kaj dvomljiva. Maribor in druga gospodarska žarišča SR Slovenije tudi v bodoče ne bodo sama gospodarsko sposobna bistveneje prispevati k pospešenemu razvoju SR Slovenije.

To bo morala storiti celotna slovenska skupnost. Studentje se zavedamo, da lahko v strokovnem smislu zelo malo prispevamo k razreševanju problematike nerazvitosti — vendar kot so ugotovili udeleženci študentske javne tribune o nerazvitih območjih, je vsaka pobuda za razpravo o tej problematiki dobrodošla. Prav je, da vzpodbujamo družbenopolitične, gospodarske, kulturnoprosvetne in druge dejavnike k razmišljanju in razreševanju tega, za slovenskega človeka tako pomembnega vprašanja.

SLAVKO GERIČ

katedra

LETNIK X.
✓ 4. ŠT.
2. XII. 1969
MARIBOR

1469/3915

IV 284/9
1969/70

brucovske prireditve

Tudi letos so starejši študentje poskrbeli za to, da se mladi »naraščajniki« — bruci vpeljejo v lepote študentskega življenja. Teden brucovskih prireditev, ki je bil odlično organiziran (hvala gre IO ŠS MVZ), nam je prinesel številne prireditve, ki ne samo, da so bile vredne pozornosti študentov, temveč so tudi prebudile mariborsko javnost, ki počasi, vendar vztrajno leze v prepotrebno jesensko (zimsko) spanje. Če pogledamo udeležbo na tribuni o nerazvitih področjih v Sloveniji, brucovski ples, športna tekmovanja ali pa katerakoli druga prireditve, nam postane jasno, da brucovski teden ni samo domena in zabava študentov, ampak so njihove prireditve (tribuna) posegle v problematiko, ki je interesantna za celotno slovensko javnost, kajti ni nam vseeno v kakšni republiki živimo in kakšni cilji ter potrebe nas silijo k temu, da se vprašamo: ali smo res tako bogati, da nam ni potrebna nobena pomoč?

kreda na asfaltu in katedra med mariborčani

Teden brucovskih prireditev so pričeli študentje likovnega oddelka PA. Na pločnik pred Modno hišo na Partizanski cesti so z barvnimi kredami prenesli nekaj študentskih problemov. Ker pa je bil to obenem teden solidarnosti z vietnamskim ljudstvom, tudi zunanji politični motivi ni manjkalo. Akcijo si je ogledalo mnogo ljudi (gneča je bila ves popoldan), toda umetnine je dež čez noč zbrisal.

Katedra mariborskih študentov je bil vedno list bolj ali manj omejenega kroga bralcev. Večina Mariborčanov je o nem slišala le v zvezi z nekaterimi negativnimi pojavi. Zato se je uredništvo Katedre ob tej priložnosti odločilo, da mnoge ljudi seznani s svojim listom. Akcija je naletela na odziv Mariborčanov. Obogatili smo jih za kakih 1000 izvodov najboljšega mariborskega časnika z žal relativno majhno naklado. Kako človek reagira, če mu ponudiš Katedro? Izjave mimoidočih:

Uniformirani: »Ne, hvala!« (Misli, da je provokacija.)

Starejša ženska, verjetno gospodinja: »Kaj je kakšna nesreča?«

Južni brat: »Ne mogu uzeti, ništa ne razumem!«

Neznavec: »Bog lonaj.«

Neka stara ženica: »So tile norci tudi to narisali?« (Misli na risbe, ki so na pločniku.)

Študent: »Joj, ne!«

Vojak: »Ne umem da čitam!«

Inozemec: »Ich verstehe nicht.«

Moški srednjih let: »A Katedra? Sem mislil, da je Bruc!«

katedra

LIST MARIBORSKIH ŠTUDENTOV IZDAJA ODBOR IO ŠS MVZ

KATEDRO UREJA UREDNIŠKI ODBOR:

BOGO CERIN, VLADIMIR GAJSEK, DARKO PASEK, IGOR PLOHL, DUSAN ZBASNIK, MARJAN ZMAVC

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: DARKO PASEK

TEHNIČNI UREDNIK: MARJAN ZMAVC

LEKTOR: CVETANA GOLOB

KOREKTOR: EDVARD AJD

SEKRETAR: SONJA NOVAK

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: ŠTUDENSKI DOM, OB PARKU 5 — TELEFON 22 004

CENA IZVODA: 50 PAR (LETNA NAROČNINA 10 DIN, ZA USTANOVE IN PODJETJA 15 DIN)

ŠT. ŽIRO RAČUNA: 518-678-543

NENAROČENIH SLIK IN ROKOPISOV NE VRAČAMO

TISK: CP MARIBORSKI TISK

razstava fotografij

V tednu brucovskih prireditev moramo omeniti tudi razstavo umetniških fotografij na hodnikih VEKŠ. Reakcije profesorjev in študentov so bile različne. Neki profesor je menil, da je to »ena revščina in ne razstava...«.

Svoje eksponate so razstavljali Bogo Cerin, Janko Jeltnikar, Herman Stropnik in Simon Tihec.

Cerinove fotografije se odlikujejo po svoji dinamičnosti (Beg, Ragerji). Med njegovimi »mirnimi« kompozicijami pa bi pohvalil Pogled in Počitek. Na obeh sta izbrana zanimiva obraza. Nenavadnost prvega je še poudarjena z zrnatostjo slike, medtem ko je slednji s svojo brado postavljen ob zid z letnico 1890 in z grbom.

Jeltnikar se ukvarja predvsem s pokrajinskimi motivi. Ima domiselne naslove. Njegova tematika nudi dovolj široke možnosti za skladne, umirjene slike, kar pa je tudi Jeltnikarjeva odlika.

Nočni angel je najbolj efektno delo Hermana Stropnika. Slika je temna, skrivnostna in obenem kričeča. Zanimiva njegova motiva sta še Na vrvi in Konec. Simon Tihec razstavlja za moje pojme največ omembe vrednih del. Največji vtis je name napravil Ribič, omeniti pa moram še Sončnega sopotnika, Temni semafor, Črno-belo in pa Majdo.

D. K.

Bruci, ki prejemajo subvencijo, so bili prijetno presenečeni. Združenje MVZ ob sodelovanju z restavracijo Center jim je priredilo slavnostno kosilo. Nekaj več kalorij jim je bilo pred brucovskim plesom vsekakor potrebnih. Ko bi bili še večkrat tako prijetno presenečeni!

Tovarna Zlatorog Maribor

80 let proizvodnje je zagotovilo kvalitete naših proizvodov. Priporočamo vam uporabo:

detergentov: Mixal, Rio extra plavi, Oskar total, Bio ipsa, Dik novi, Cet, Mixalit.

Vsak mesec pokloni Oskar svojim kupcem 5 pralnih strojev Gorenje in 300 drugih nagrad. Ko dobite v zavitku Oskarja nagradni kupon ga s svojim naslovom pošljite Zlatorogu in nagrajeni boste.

toaletnih mil: Solea mila v različnih vonjih: ciklama, jelka, lavendel, jorgovan, tabako. Sayonara, Oziris, Lotos, Speik, Lanolin, Glicerinsko milo.

Naj vam nujno potrebno čiščenje kože postane užitek, ki bo dvojno nagrajen. Za 20 poslanih ovojnic Solea mila - frotir-ka zastoj.

kozmetike: Solea krema, Baby krema, kolekcija Florina, Van Kait S, Soled, Brix, Dentol A+D, Ultra olje, (Solea spray, Soled spray).

sredstev za' nego las

po licenci Schwarzkopf: Fit, Glemo, Golf, Frottee, Seborin, Palette, Igora Royal, Taft, Bonawel, Caracul, Coralle Onalkali.

industrijskih

čistilnih sredstev: Zlatoli, Zlatexi.

Čestitamo za 29. november

VSE DOBRO IZ HIŠE ZLATOROG

V torek, 18. t. m., so se v Ljubljani sestali predstavniki ljubljanske in mariborske študentske skupnosti, da bi se pogovorili o perečih problemih okoli gradnje novih študentskih domov. Mariborske študente so zastopali Janez Švajncar ml., Slavko Gerič in predstavnik združenja MVZ Janko Kuster. Kakšno je zanimanje za študentske probleme kaže tudi to, da se tega srečanja ni udeležil ne predstavnik univerze in ne izvršnega sveta.

Ljubljanski predstavniki so predlagali že izdelano poročilo, po katerem naj bi gradili študentske domove po naslednjem vrstnem redu: dom v Ljubljani, dom za zdravstvene delavce v Ljubljani in tretji študentski dom v Mariboru. Seveda pa takšen predlog za mariborsko študentsko skupnost ni mogel biti sprejemljiv še posebej zato, ker ga ljubljanski študentje niso dokumentirali s konkretnimi podatki o njihovih dejanskih potrebah. Potrebe v Mariboru pa so, po že objavljenih podatkih v prvi številki Katedre, povsem jasne in so bili z njimi seznanjeni vsi predstavniki.

Zato so sklenili, da bo ustanovljena posebna komisija predstavnikov ljubljanskih študentov in univerze ter mariborskih študentov in združenja MVZ, ki bo določila posebne kriterije, po katerih se bo odločalo o zidavi novih študentskih domov v prihodnjem letu za Slovenijo. Izvršni odbor študentske skupnosti pripravlja akcijo, s katero namerava zagotoviti sredstva za gradnjo v Mariboru tako potrebnega novega študentskega doma.

Poslanec kulturno-prosvetnega zbora Janez

Švajncar ml. je v zvezi s to problematiko postavil izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije naslednje poslansko vprašanje:

1. Kakšna merila vodijo izvršni svet skupščine SR Slovenije pri dinamiki gradnje študentskih stanovanj v letu 1970 v Sloveniji, če upoštevamo, da v Mariboru pride na eno ležišče v študentskem domu 78 % več rednih študentov kot v Ljubljani pri podobnem regionalnem (oziroma ponekod ugodnejšem) sestavu in ugodnejšem socialnem sestavu študentov?
2. Ali dejanske potrebe, socialna in regionalna sestava slovenskih študentov, med katerimi sestavljajo mariborski študentje 23,5 % vseh slovenskih študentov, ne narekujejo sočasne oziroma celo prioritete graditve študentskih stanovanj v Mariboru?
3. Ali ne bo kritje dosedanjih izgub in v bodoče predvidenih izgub ljubljanskih študentskih domov ter njihovo sočasno večanje z večanjem kapacitet, ogrozilo nadaljnji tempo graditve študentskih stanovanj, predvsem v Mariboru?
4. Iz podatkov republiške izobraževalne skupnosti z dne 10. oktobra 1969 se vidi, da je v letu 1970 predvideno za graditev študentskih stanovanj 10.024.500 din. Iz tega sledi, da bi v letu 1970 bilo možno sočasno graditi študentski stolpič v Ljubljani z 200 ležišči za predvideno ceno 5.180.000 din (to je 25.900 din po ležišču) in študentski stolpič v Mariboru z 238 ležišči in predvideno ceno 5.110.000 din (to je 21.470 din po ležišču). Ali je izvršni svet skupščine SR Slovenije pripravljen pri

obstoječih omejenih sredstvih in izkazanem smotrnejšem gospodarjenju s študentskimi stanovanjskimi zmogljivostmi v Mariboru, zavzeti se za takšno rešitev?

Kakšno je ob tem stališče izvršnega sveta pa bomo videli, ko bodo dani odgovori na postavljena vprašanja.

J. M.

Spoustujmo in ohranjajmo prisrčne stike z upokojenimi delavci

V prejšnji številki »Katedre« je bilo postavljeno javno vprašanje, zakaj mnogi študentje, ki so izpolnjevali vse pogoje za dodelitev študentskega posojila, le-tega niso dobili. Želel bi pojasniti, kdo in na kakšen način rešuje prošnje:

Prošnje za posojila rešuje najprej komisija za materialna vprašanja na zavodu, kjer prosilec vloži prošnjo, kasneje pa še komisija za materialna vprašanja pri združenju MVZ in komisija za podeljevanje posojil v Ljubljani. Rešitve nato potrdi upravni odbor sklada za podeljevanje posojil in štipendij republiške izobraževalne skupnosti.

Komisija, ki prošnje rešuje, pa pri svojih odločitvah upošteva: lastne dohodke prosilca ali prispevek družine, iz katere izhaja, socialno poreklo prosilca, mesto bivanja v času študija (bivanje v privatnem stanovanju je neprimeren dražje in manj ugodno kot v študentskem domu), kraj stalnega bivališča in njegovo oddaljenost od kraja študija, smer študija, poprečen študijski uspeh, število opravljenih izpitov in še niz drugih faktorjev. Mnogokrat pa se primeri, da imajo prosilci že svoje družine ali pa so zaradi kakršnihkoli drugih vzrokov materialno ogroženi, kar tudi vpliva na odločitev komisije.

Jasno pa je, da se prošnje, ki so nepopolne, ne morejo ugodno rešiti in je prav nerazumljivo, da so nekateri prosilci, ki jim je, kot trdijo, študij brez posojila nemogoč, tako malomarni pri vlaganju prošenj. Čeprav so ob razpisih jasno navedeni pogoji in potrebna dokumentacija, zato prošnji, ki jim manjkajo posamezna potrdila, res ni mogoče ugodno rešiti. Taki prosilci pa so bili na manjkajoča potrdila opozorjeni in bodo njihove vloge obravnavane, ko bo dokumentacija popolna. Tisti pa, ki se ne strinjajo z odločitvijo komisije, imajo vso pravico, da se pritožijo in dokažejo svojo potrebo po posojilu.

Do sedaj se še ni zgodilo, da bi bila kakšna prošnja, ki je ustrezala vsem pogojem razpisa, zavrnjena in se mi zato zdi prav nerazumljivo, da govori »Vprašanje« o »mnogih« študentih, ki so ostali brez posojila, »čeprav so izpolnjevali vse pogoje«.

Želel bi tudi opozoriti študente, da obstajajo posebna intervencijska posojila, ki se podeljujejo skozi vse študijsko leto in so namenjena tistim, ki se med študijskim letom znajdejo v težkem finančnem položaju.

IZTOK MEDVED, predsednik komisije za materialna vprašanja pri IO ŠS MVZ

Vsi mladi v Mariboru so prav gotovo z veseljem sprejeli novico o Disco-klubu, ki je pred kratkim začel z delovanjem. O tem priča tudi obisk, saj so mladi do zadnjega kotička napolnili Klub mladih. S tem je v veliki meri popestrjeno zabavno življenje mladih v Mariboru. Čeprav so tudi študentje mariborskih višjih šol in VEKS »mladi«, pa vendar drži, da jih v klub le malo zahaja. Zato je zabavno življenje študentov v Mariboru praktično ostalo nespremenjeno — tudi dalje ga razen brucovanj ni!

Prav gotovo v Mariboru ni študentov, ki si ne bi želeli vsaj ob sobotah in nedeljah

zabav v študentskem krogu. Morda je sedaj pravi trenutek (Disco-klub je dokazal, da se z dobro voljo in prizadevnostjo da marsikaj napraviti), da se ta zadeva premakne z mrtve točke.

Gotovo je tudi v vrstah študentov marsikdo, ki se zanima za dogajanja v zabavni glasbi. Takšen »ples ob ploščah« bi marsikatega študenta pritegnil. Seveda je glavni problem prostor. Menim, da bi za začetek prav gotovo lahko našli skupen jezik s Klubom mladih, ki bi odstopil za večer ali dva prostora v Orožnovi ulici. Tudi v dvorani C mariborskega razstavi-

šča bi lahko priredili ples izključno za študente (primer Ljubljane, kjer vabijo na ples plakati s pripisom: vstop samo z indeksi).

Menim, da nisem prvi študent, ki razmišlja o tem, zato bi bilo dobro, če bi predstavniki vseh mariborskih visokošolskih zavodov zastavili svoje moči za uresničitev te želje. Mariborski študentje pa bodo prav gotovo z veseljem obiskovali svoj novi klub.

D. LIPAN

Vladimir Avgustinovič Gajšek

življenje proti kon- ceptom

(Pogovor z Brankom Gombačem, direktorjem Mariborske drame)

Slovenska kultura je doživljala skozi stoletja svoje vzpone in padce, vendar pa ti vzponi in padci niso bili odvisni samo od idejnih kritičnih tokov v svetu, marveč v prvi vrsti od ustvarjalcev, ki so preoblikovali družbo, mišljenje, čustva in svet. Vsekakor sodi tudi Branko Gombač, direktor SNG (drama) v Mariboru, v vrsto tistih ustvarjalnih sil, ki se z vsem bitjem in žitjem zavzemajo za splošni razvoj kulture, seveda v okviru gledališkega snovanja. To snovanje je posebej pomembno zaradi skupnih točk, zaradi skupnega ustvarjanja. S tem se uveljavlja misel o celotni slovenski kulturi, o takšni kulturi, ki ni le razdeljena na provinco in središče. Nasprotno: vsi deli so enakovredni, ustvarjalna moč je skupna vsem slovenskim očem. V: Kaj pomeni za vas oder?

Gombač: Vse. Življenje. V: In vaš režiserski koncept, ali je usmerjen v problematiziranje tematike in v živo snov, tako da drama zadobi poseben pomen, ali pa skušate eksperimentirati. Je možna sinteza? Kakšna, v kakšni meri?

Gombač: Jasnó je, da se režiserskega koncepta ni mogoče prirediti — ta v človeku je, ali ni. Dela, ki jim mora režiser vtisniti neki koncept, da bi drama ali komedija šele spregovorila, ne režiram. Režiram zaradi ideje, ki jo dramsko delo vsebuje. Ne eksperimentiram zaradi mode, ampak se skušam v vseh delih, napisanih v katerikoli dobi z avtorsko vodilno idejo približati času, v katerem živim. Zato seveda predvsem izbiram dela s takimi idejimi in etično-moralnimi prvinami, ki ne grenijo človeku življenja, mu ne jemljejo svetlih perspektiv, ampak mu lajšajo tragično situacijo, v katero nas je pahnil sodobni svet — zato mi je pri srcu klasika in tudi sodobna drama, čeprav zadnjo čisto napak razumemo in celo odklanjamo. Seveda mislim pri tem na Sartra, Becketta, Geneta in druge... V: Kakšni so igralci? Mislimo, nasploh, lahko pa navedete tudi primer.

Gombač: Igralec je hrbenica gledališča, brez njega si ne moremo zamisliti niti gledališke birokracije niti postržovalne tehnike, tudi ne modnih revij in snobovske publike v foyerjih gledališč, odra po vsem svetu — vse je igralcu podrejeno; dramatik, ki napiše svoje delo na hrbet igralcu, režiser, ki prilagaja ideje in značaje, pa karakteristika, ki je navdihnjena od avtorja igralškemu mediju — tako na primer mlad zaljubljen par v avditoriju vidi v igralčevem ustvarjanju svetlo prihodnost, ali pa že onemogel starček, ki je še enkrat prišel poslušat zgodbo življenja... vsi so podrejeni igralcu.

V: Kakšen odnos imate konkretno do igralcev, do gledališč? Gombač: Spoštujem gledališkega igralca, zato prav njemu skušam posvetiti vso svojo pozornost in skrb. Dinamična doba, v kateri so obrati najmodernejših avtomobilov v vseh diskusijah na prvem mestu, pa borba za vikende, vile in pralne stroje, vse to je postavilo gledališkega igralca na stranski tir, toda ne za vedno, v to sem trdno prepričan. Živa beseda z odra, ki pomeni svet, bo prav gotovo zmagala nad izpušnimi plini sodobnega sveta, gledališča bodo dobila zopet tisti vzvišeni pomen kot nekoč. In še: Gledališče s svojim živim igralcem je soustvarjalo revolucijo in pomagalo narodom k vstajenju in svobodi. Pomembno revolucionarno vlogo sta odigrali dve gledališči na svetu: sovjetsko in jugoslovansko. Na primer partizansko gledališče: igralec in pevec sta bila enakovredna borcev na fronti v osvobodilnem boju naših narodov.

V: Tudi študentje po vsem svetu ustvarjajo nove zvrsti, predvsem v smeri happeninga, izživljanja, prav tako pa seveda v resnih stvaritvah pokažejo napore za nove načine igre: na primer Atelje 212, itd.

Gombač: Ob občutku manjvrednosti v odnosu do velikih narodov često pretiravamo pri organiziranju novih eksperimentalnih skupin, ki so sicer nujne pri razvoju nekega gledališča, mislim v nacionalnem pomenu. Toda, če imajo homoseksualci v Parizu svoje gledališče, ni potrebno, da bi ga imeli tudi Slovenci; če ga pa že moramo imeti, ga mirno prepustimo Ljubljani, saj imajo tam Univerzo, mnogo različnih šol, nočne bare s najnovejšimi evropskimi »sex« programi. Velika mesta si morajo biti podobna — Pariz, London, Berlin, Ljubljana, Velenje in Zgornji Kašelj. In naj še kdo reče, da nismo dohiteli, ne,

prehiteli Evropo! Pri tem pa ostajamo dolga vas s Spodnjim Kašljem in Ljubljano vred. Sem za eksperiment in ni prav, da Slovenci čistega eksperimentalnega teatra v našem centru ne premoremo. Klanje kur in neoblečeno kopanje v vroči kadi ni eksperiment, oboje je življenjska nujnost, ki jo opravljamo tudi pri nas doma.

V: In vaš mariborski Mali oder? Gombač: Ima čisto jasen namen — naj bi pomenil repertoar in umetniško dopolnilo Velikega odra. Usmerili se bomo predvsem v uprizorjanje najboljših dramskih del in sodobnega evropskega gledališča in slovenskih izvornih del, pa tudi tekstov iz naših preteklih dni, ki jim bomo pa dali novo, sodobno sceno preobleko. Sedanji repertoar Male drame potrjuje te misli. V: Kdaj ste se začeli osebno zanimati in se ukvarjati z gledališčem?

Gombač: Ne bom začel z otroškimi leti in z znano pravljico »kako sem z mamico gledal Sneguljčico na pravem, poklicnem odru«. V mladosti nisem imel časa za gledališče. Prve gala sem gledal v celjski farni cerkvi, kjer sem bil pomožni ministrant. Brisal sem prah s svetnikov in svetnic in zvonil pod velikim turnom opoldne in zvečer, pa za pogrebi. Vmes pa sem še služil pri celjskem peku Achleitnerju in raznašal žemljice in preste celjskim magnatom. Z igranjem na odru pa sem začel poleti leta 1945, ko sem preživel dolga v zdravilišču Dobrna. Tam sem postal plakater, igralec... Moja prva vloga je bil Sin v Klopčičevi »Materi«, ki sem jo odigral v režiji mariborske igralke, takrat partizanke Pavle Brunčkove. V celjsko gledališče, ki sem mu bil zvest 16 let, pa me je pritegnil Fedor Gradišnik, nestor celjskih gledališčnikov.

V: Kaj pa menite o razvoju študentskega gledališča v Mariboru? Gombač: Mariborska študentska mladina je bila že nekoč zelo napredna, že 1921. leta so uprizorili Cankarjevo Lepo Vido, v kateri je dr. Bratko Kreft, takratni študent, igral Dioniza. Mogoče so sedanji študentje nekoliko v zaostanku za razvojem. Mi bomo skušali pomagati z nasveti, s tehniko in drugim po svojih najboljših močeh. Pobude pa morajo seveda priti iz študentskih vrst.

pikapolonca potegne

pikapolonca potegne rdečo črto
rdeča črta čez pikapolonco

pikapolonca potegne zeleno črto
zeleno črta čez pikapolonco

pikapolonca potegne rumeno črto
rumena črta čez pikapolonco

pikapolonca potegne modro črto
modra črta čez pikapolonco

pikapolonca potegne črno črto
črna pika na pikapolonci

pikapolonca potegne belo črto
bela pikapolonca

zamišljenje

I
zamislite si modro barvo
zamislite si papir
zamislite si moder papir

II
zamislite si rdečo barvo
zamislite si bikini
zamislite si rdeč bikini
zamislite si žensko v rdečem bikiniju

III
zamislite si belo barvo
zamislite si rjuho
zamislite si belo rjuho
zamislite si žensko v beli rjuhi

IV
zamislite si zeleno barvo
zamislite si travo
zamislite si zeleno travo
zamislite si bika v zeleni travi

V
zamislite si rumeno barvo
zamislite si svinčnik
zamislite si rumen svinčnik

VLADIMIR JERMAN

kdo je ubil pupilijo ferkverk

O tej predstavi se je že mnogo govorilo in pisalo, med mariborsko mladino pa se je splela neka lažna resnica o revolucionarni, ideološko resnicoljubni vrednoti tega dela — prav zaradi tega je zelo dobro, da je izvršni odbor MVZ organiziral gostovanje skupine Pupilijske ferkverk z mariborskemu občinstvu dobro znanim režiserjem Dusanom Jovanovičem, kajti obiskovalci predstave so ogledali brez aplavza (le kje je novinar Večera slišal aplavz?) zaprti dvorano. Le nekaj po zabavi hrepenčih mladeničev je ostalo v dvorani s ciljem: videli bomo, kdo bo izdržal dalje, on ali odru ali mi v dvorani. Predstava grajena iz »šokov« (kaj estetsko slačenje, ubijanje kokoši) brez dramaturške izpeljane teksta, s prešibko osnovo, v nobenem pogledu ne more nuditi umetniškega doživljanja; najdemo jo lahko le v »kloimenovanih« teatrirh brez hlače. Slovenci, kako naj reagirajo, da se je takšno gledališče rodilo med nami? Brezupno in domišljivo bi bilo se veseliti, da smo prišli do obdobja take »bode«, ko lahko vsakdo izraža kar mu pride na misel. Tak svoboda je potrebna, toda le, če jo preceneno ne izkoriščamo, ne, kar je ekstremno, ni normalno, kar ni normalno, ni zdravo, kar ni zdravo ne sodi v gledališki prostor. Predstava šoka s pretkano obleko estetike, etike in moralnih norm odeto s »naravnostjo: iz protesta se sleči, iz protesta ubiti kokoši, iz protesta se valjati, skakati, telovaditi... Kako cenim protest, ma ne? Prva uprizoritev te skupine je bila mnogo bolj »nedolžna« kot slednja in prav v tem je srž vprašanja. »Dragi Pupilki« bodo verjetno iz predstave v predstavo prodirali globlje. Podatki in udarjati po normah, ki so jih ljudje postavljali, gradili stoletja, je zelo preprosto (z eno predstavo doseči tako nič ne moreš, zanimiv pa si le, kaj?), mnogo težje je taka »rušila« odobravati. »Pupilki« ponosno dokazujejo, da so »nad domom« (hočejo biti, morda verjamejo, da so), vse okrog sebe »prijelijo« sila »neresno«. Torej vprašanje je, kako naj gledamo njih mi, neresno (na njihovo srečo), ali pa naj jih gledamo resno (na njihovo in našo žalost).

Danes je med mladimi največji problem ta napihnjena lažna revolucionarnost: negirati vse, kar nas obdaja (v študentskih listih, študentskih dramskih skupinah — tudi ta list, ki ga zdaj berete, ni izvzet).

In končno, kakšno življenje je obojeno Pupiliji? Pravico živeti ima vsakdo. Morda jo bo nekdo mladenič, ki ne bo »filozof«, brez dolgih las, z moško močjo (pri tem bo Pupilijska na boljšem) stisnil med kolena in ji prerezal vrat. Mar si zasluži boljšo smrt kot uboga kokoš?

Drago Marušič

napeto in sproščeno

OB LEPI VIDI IVANA CANKARJA NA MALEM ODRU SNG

V gledališki uprizoritvi Lepe Vide na mariborskem Malem odru sta se prepletala dva temeljna niti oziroma dve usmeritvi v režiserskem konceptu: prvi je realen, konkreten in predstavlja sodobnost, medtem ko je drugi fantazijski, nadrealističen, skoroda

Prizor iz Cankarjeve Lepe Vide

histeričen. Oba koncepta skupaj pa vsekakor tvorita v igri in iz igre psihoanalitično situacijo, takšno situacijo, da gledavec ostaja nenehoma napet, vznemirljen, zavzet. Če je to Cankar z Lepo Vido hotel, ne vemo, pa naj bodo interpretacije o Cankarju dandanes takšne ali drugačne, optične, mistične in pesimistične: gre nam za doživljanje umetnine danes in tukaj. In prav v takšnem konceptu režiserja Zvoneta Šedlbauerja je izražena sveža moč uprizoritve, skoroda nekoliko surova in potisnjena v duševno kritično ospredje.

Ker je glavni motiv drame Hrepenenje, vendar hrepenenje na smrt bolnega človeka, človeka v stiski in sanjarjenju, je Lepa Vida dokaz za preseganje simbolizma in neorealizma z novim konceptom. Hrepenenje se namreč pokaže kot tukajšnje, zdajšnje, kot nemoč eksistence pred svetom. Ta šibkost je temelj za režiserjev koncept, za preusmeritev simbola v konkretnost. Zato ni nič nenavadnega, če glavne osebe v drami prikazujejo junakstvo brez izhoda plazeče, na kolenih, nekoliko napeto in še bolj sproščujoče. Tako je Polanca, bolnega študenta Stanko Potisk zaigral s skrajnim samovzvičajem in na smrt obsojenim okusom, z okusom, kajti v tej Cankarjevi drami ni bilo več videti vsebine, čustvenega obsega in realne možnosti za izhod. Obratno: bolni študent Poljanec ne hrepeni samo za lepoto, za večnostjo, za kozmično širino sveta, marveč je v prvi vrsti ne-sposoben, da bi svet presegal. Bolj ko je mučen, bolj ko je v situaciji brez izhoda, tem bolj išče rešitve, tem močnejše se izgublja v sanjah, dokler dokončno v sanjah odrešitve ne najde. Ni več realnosti, je samo nemogoče, so popotovanja v neznano in nostalgija po domačem. Mrvo, zapitega pisarja pa je Boris Brunčko predstavil kot klovna, ki v pantomimi, takrat ko se igra in takrat ko kriči o resnici, miga z očmi in podobno; ta več ne pričakuje odrešitve, odrešitev se je zanj dovršila, dopolnila.

Dioniza, petnajstletnega študenta, je Rado Pavalec predstavil kot svojevrstnega, lahkoživega, a vendar prizadatega človeka, ki z vsemi upi stmi v prihodnost in ki ga Poljanec ob času svoje odrešitve kliče kot svojo zavezo in kot svoje lastno dopolnilo hrepenenja. Damjan, star davelec, ki ga je zaigral Jože Zupan, pa je vseskozi skrbno pripravljena kreacija, ki z umirjenim tonom in še posebej z mislijo o nostalgiji, o večni (slovenski) nostalgiji občuti moč potovanja v neznano in utrujeno vrnitev. Zdravnik (Janez Klasinc) je zaigral svoj položaj dokaj cinično, s prizvokom zrejenega treznosti, medtem ko je Dolinar, mlad posestnik (Evgen Car), zapadel v nekoliko preveč ekstatična stanja, vendar še zmerom v meri tiste surove bolečine, ki se omejuje na realnost. Prvi študent (Ivo Leskovec) in

Mračilo se je. Roderich je v okenskih steklih opazil njene solze. »Le zakaj moram biti kneginja! Tako neskončno samala! Dvignil je roko na okensko polico in stal tesno ob njej. »Visočanstvo se ne sme počutiti osamljeno! Saj sem vendar jaz prihitiel k vam! O, da, Anitine karte so mi pokazale pravo pot!«

Kneginja se je utrujeno nasmehnila. »Tvoja Anita! Zakaj ne skriš zanj?«

»Saj vendar ne morem več od tod!« Vzkipele je: »V obraz so me zadele pesti. Vsa vrata so zastražena. In če pomislim na posledice za vaše visočanstvo, če bi poizkušal pobegniti.«

»Toda Anita!«

Po teh njenih besedah je obmolnil. Njegove misli so potovale. Odgovoril je le: »Ona bo sigurno ostala izven mesta, dokler se stvar ne poleže. Moje mesto, to ona ve, je pri vas.«

Roka Elisabeth Charlotte se je komaj opazno premaknila in se dotaknila njegove. »Ti si zvest, Roderich!« je rekla s toplim glasom. Zdelo se mu je, kakor da bi sedaj, po dolgih letih, lahko spet izgovoril ime Liselotte. Ne kneginja, ne visočanstvo, ne gospa: le Liselotte! Napolnil ga je občutek gorečega ponosa. Tudi ona je občutila njegov ponos. Ljubila ga je. Smehljala se je. Njen pogled pa je zašel na cesto, kjer so nosili bakle, ki so osvetljevale žrtve, ki so se med rablji pomikale proti morišču.

»Dale jo potrdil.« Anita je videla v kartah: Dama je v nevar-

nosti, sulice grozijo. Toda fant je na mestu!

»In fant si ti!«

»Tako so povedale karte.«

»In dama?«

»Kraljica.«

Začutil je stisk njene roke. Zaradi dotika mu je kri šinila v glavo. Ponos in sreča.

»Anita, če prideš, boš z menoj vred ponosna! Anita...! Sanjaril je!

Dokler ni kneginja — čudno je zvenel njen glas — z zaprtimi očmi tiho spregovorila: »Le da si ti tu, Roderich! Tako zanesljiv, tako dober. Edini v tej veliki, tej tuji Franciji...«

Toda kmalu je prekinila to govorjenje in takoj zopet odprla oči. »Sedaj moraš prižgati sveče. Sternilo se je.«

Občutil je, da je spustila njegovo roko; pohitel je in jo še vedno slišal govoriti, skoraj šepetaje, umirjeno: »Pretemno zate in zame.«

Sveče na svečnikih so vzplamtele; večer se je spremenil v temno noč. Roderich je prižgal sveče; zelo pozorno, vsako posebej. »Anita! Sedaj bi morala biti samo še ti tukaj s tvojo ljubeznostjo!« Zdelo se mu je, da vidi lesk njenih oči, da sliši njen glas, kakor da bi se v sobi nekaj nežno premikalo.

drugi študent (Borut Hanžič) sta skorajda skoz vso predstavo s svojo navzočnostjo dajala posebno ozračje, nekakšno zunanje ogrodje Lepi Vidi, prvi z brenkajočimi citricami, drugi pa s prisluskovalnim vznemirjenjem.

Vsekakor se v Lepi Vidi tudi dandanes ob občečloveškem vprašanju dozdeva, da izstopa Cankarjev model slovenstva, hrepenenja po lepšem, hrepenenja, da bi naši ljudje prišli iz teme v luč, da bi se odrešili, pa čeprav v smrti. Skratka, to Hrepenenje Slovencev, ki je mnogokrat zažrto samo vase, nihilistično, obupujoče majhno, kaže na izginotje bolečine in trpljenja. Vrednosti postanejo vrednote, otrok s klanca hrepeni po španski kraljici, mladost s slutnjo po smrti pa se povečala. Vsi ti eshatologizmi nosijo v svoji omejeni vsebini čustvene komponente. Vendar je prav čustvene komponente v predstavi in še posebej v vsem režiserskem konceptu Zvoneta Šedlbauerja opaziti smiselno ureditev GIBANJA zunaj dramskega teksta, ki pomeni eksperiment. To GIBANJE zunaj teksta daje Lepi Vidi sodobno noto, ovrednoti Cankarjev čas kot kategorijo našega časa.

Vsekakor nastopata v Lepi Vidi dva posebna, zase izražena problema, ki puščata v kartzi sled igre. Ta sled je razmejitev med preteklostjo in sedanjostjo (v režiserskem konceptu) in razmejitev med tradicijo in prihodnostjo. Prvi problem je slovensko Hrepenenje, ki je hrepenenje malega naroda, da bi se uveljavil med velikimi, prvorazrednimi narodi, na vseh področjih družbenega življenja. V sebi je slovenski svet zaradi Hrepenenja okrnjen, perfekten, voluntarističen, skuša se vrniti v zunanji svet: otrok s klanca hoče k španski kraljici. Drugi problem pa je pravzaprav v tem, da tudi zunanji svet potrebuje slovensko misel in zamisel: ljudje se vračajo na svojo zemljo, hrepenijo po njej, hrepenijo za vsem izgubljenim, hrepenijo za vsem, kar so oni sami, kar ni tujsstvo. Lepa Vida se zdi kakor prerojenje slovenstva, kar je bilo nedvomno Cankarjeva zamisel.

Ob uprizoritvi Lepe Vide se tudi sprašujemo: ali je tradicionalni koncept mogoče presegati s sodobnostjo, ali je mogoče Cankarja razumeti drugače kot slovenstvo? Vsekakor: saj Lepa Vida in Milena (obe je zaigrala Sonja Blaževa enako prepričevalno in ostro) predstavljata svoji notranji protislovji, protislovje slovenstva in nasprotje zunanjege sveta. Prva je mistično, nadrealno bitje, ki simbolično prihaja in se izgublja, je Hrepenenje človeka, da bi spet našel izgubljeno, druga je ženska, ki se ji hoče zabave in vselega rajanja in skrbi manj za zunanji svet kakor jo skrbi zase.

VLADIMIR AVGUSTINOVIČ GAJSEK

Ampak bilo je samo premikanje v njegovi notranjosti.

Kneginja je še vedno zrla v temo. Nepremično, zamišljeno. Bakle so se počasi premikale mimo okna. Umirajoči. Ona edina je bila zavarovana — in je morala živeti! Straže so jo obdajale in varovale, bila je skrita na svojem kristalnem otoku...

Naenkrat — prešinilo jo je in takoj nato še njega — je zakričala: »Roderich!«

Višji in bolj presunljiv je bil ta njen kratek, skoraj brezglasen krik, kot ga je kdajkoli slišal iz njenih ust. Postavil je svečnik nazaj na polico in pogledal proti njej.

»Ali ni to?...« Stala je vzravnano, nepremično. Skok. Stal je poleg nje. Pogledal navzdol.

»Anita! Anita!« je vzkliznil. Zdelo se je, kakor da mu je vsa kri izginila iz telesa.

Spodaj se je pokazala nočna slika...

Baklje. Rablji. Bilo jih je pet. Med njimi pa možki in deklica. Eden izmed obožanih je s sulico pokazal na razsvetljena okna Palais Royala. »Plemstvo! Tudi tam!« se je zamejval. Vsi so hkrati dvignili glavo in zagledali ob postavi temno skupaj, plemkinjo in mladega moža, kakor da bi spadala skupaj...

Deklica se je ustavila, odsev bakel na prsih in čelu. Brez besed je pogledala proti oknu... Ali so bile sekunde, ali samo neskončnost dihanja? Segla je v gube krila in v rokah je držala šop kart, ki jih je spustila na tla. Nekaj kart je zletelo proč — sulica se je jerno vmesala, potiskala je v hrbet moža in deklice, in žalosten sprevod se je pomikal dalje proti morišču.

Sedaj je bil dihanje, je bila ta kratka večnost končana.

»Ne! — Ne! Anita!« je zakričal Roderich ves obupan, ko se je predramil iz otopenosti. Stekel je iz salona, skozi hodnike, po stopnicah navzdol do izhodnih vrat. Tam pa mu je pot zaprla kraljevska straža.

»Pustite me, da grem ven!« S komolci in prsi se je zaletaval v njihove roke.

Zamolkel smeh: »Tukaj ostaneš! Noben plemič ne bo zapustil palače.« Boril se je, mahal okrog sebe z rokami, begel; podrl se ga na tla. Preklinjal si so: »Ali bi tudi ti šel umri, kakor tisto dekle tam? Danes bodo umrli vsi iz te prekleto graščine!«

Grizel je, suval. Toda oni: »Bodi vesel, da te kneginja varuje! Prekleti fant!«

Ukrotiti so ga, zvezali in spravili v temen obok na varno. Tam je ležal z obrazom v majhni luži krvi, ki mu je tekla iz sene šepetal je: »Kraljica, kraljica...«

Sekunde večnosti so se spet pomikale.

Ob oknu je še vedno stonela Liselotte. Stala je tam sama in čakala skoraj celo noč. Gledala je v noč kakor v življenje brez zvezd in nevarnosti — kaj je le kvasil Roderich o nevarnosti — še desetletja je življenje kneginje varno! Kneginje Elisabeth Charlotte Orleanske.

Sele proti jutru je šla počivat — in že pozno dopoldne se je pojavil Chevalier de Lorraine na vljudnostni obisk.

Kazal se je zaskrbljenega zaradi njene bledice in skušal jo je razvedriti.

Prevedla: BOJANA WEISS

vedeževalka

brucovski ples

Ze ob 22. uri je bilo razpoloženje na kar lepi višini. Ze takrat se je tu in tam slišala vesela pesem, ki je želela prevpiti Inkvizicijo. Ta je igrala živahne, a žal precej stare ritme: »ko bi le bilo nekaj več bruculj,« so začeli vzdihovati tisti, ki niso imeli plesalke. Tako so samo žalostno gledali, dokler si niso našli svoje zabave, »zabave v prostem stilu«, kot je izjavil neki moj znanec. Urice so minevale in pijača je tekla. V nekem kotu so v odmorih, ko je Inkvizicija za trenutek prenehala, še kar z uspehom nadaljevali študentje. Mislim, da so nekoč morali biti oktet ali kaj podobnega. V drugem kotu pa so se pokazali v bolj »štajerski« luči s tem, da so »vrezali« pesmi z bolj »masnimi« vsebinami. Študentje so bili že toliko razpoloženi, da sploh niso bili pozorni na takšno umetniško izvajanje.

Čar in romantiko so prinesli v dvorano nageljni. Z rdečimi nageljni je nenadoma prišlo tudi sentimentalno razpoloženje in že so se pari stiskali v koticih. Ze prej sem omenil, da je bilo plesalk premalo, sedaj je bilo vedno bolj zanimivo opazovati tiste, ki niso dobili plesalk. Ze prej so pili, ker niso plesali. Sedaj so že bolj pili, ker so žalostno ugotavljali, da imajo zelo malo izgledov, da bodo doživeli romantičen večer, ki so ga napovedali v začetku rdeči nageljni. Nekomu na balkonu je bilo že vsega dovolj (predvsem pa pijače) in je zlezel najprej na stol, potem pa pod mizo. Predvideval sem, kako se bodo dogodki dalje razvijali, in tako nisem kazal več navdušenja, da bi še dalje opazoval, pa sem odšel. Tako sem doživel (in preživel) svoj prvi brucovski ples.

JANEZ ZUPANČIČ

plavi ponedeljek - ali res?

Ob začetku letošnjega leta se je na mariborskih šolah pojavil že star problem, problem dijakov vozačev.

Po podatkih, ki jih je v anketi zbrala lani občinska konferenca ZM Maribor v sodelovanju z zavodom za prosvetno pedagoško službo in ZPM, je bilo ob koncu lanskega šolskega leta na mariborskih srednjih in poklicnih šolah nekaj čez 3000 dijakov-vozačev, ki se vozijo v šolo iz krajev, ki so oddaljeni 10, pa tudi več kilometrov. Kje je problem?

Problem je v tem, kje se naj vozači zadržujejo pred pričetkom pouka in po končanem pouku. Lani se še na tem področju ni nič premaknilo. To ugotavljamo po tem, da so bili mnogi dijaki vozači prepuščeni sami sebi, ostajali so na cesti in v lokalih, ki jih drugače ne priporočamo mladini. Nekatere šole so že imele organizirane varstvene oddelke za vozače, druge pa ... Menili so se tudi, da bi na železniški postaji uredili čakalnico le za vozače, toda iz tega ni bilo nič. In kako je letos? Mnoge šole so si, kolikor so mogle, organizirale oddelke za vozače, druge pa

so ostale ponovno brez njih, in njihovi dijaki postajajo po končanem pouku še vedno na ulici. Res, da so se izboljšale avtobusne oziroma železniške veze, toda še vedno je vprašanje za tiste, ki imajo pouk popoldne.

In kako bo pozimi? Pomislimo na sneg, dež. Šolska vrata ne odprejo po navadi niti pol ure pred pričetkom pouka in dijaki naj do takrat čakajo. Kje? Mogoče bo kdo oporekal in dejal: »Zakaj nisi prišel pozneje?« Potem pomislimo na zamude vlakov, avtobusov in ponovno bodo vozači slišali, da imajo »špric malarije«, da so se v razredu razpasle »ponedeljekove ošpice«, da je plavi ponedeljek ... Torej? Nekaj bo treba slej ko prej ukreniti. Dijaki vozači so vsekakor za nekaj prikrašani, tega ne moremo zanikati. Pomislimo in ukrenimo. Toda izberimo pravo pot.

BRANKO SALAMON

strma civilizacija

Mogoče se zdi nenavadno: bolj ko smo sodobni, tem globlje zajemamo iz podzavesti, tem bolj se spuščamo v studence divjih plemen, sprejemamo od njih starodavna izkustva in ugotavljam, kje so izvori našega čustvovanja, čutenja, mišljenja ... Mar ni nenavadno, da je Van Gogh povzemal kitajsko grafično umetnost, da je Picasso prerisoval črnske glave, da je akcijsko slikarstvo našlo svoj izrazni pomen pri Aztekih, ki so že slikali s peskom? In kakšna je temeljna razlika med H. Moorom in neolitičnimi skulpturicami, ki so se izvale izpod prstov neznanih avtorjev? Mar ni tudi Altamira sveža, sodobna, čista likovna uprizoritev? In glasba: vzhodnjaška pentatonika je vplivala na skoroda vse komponiste. In ples, novi ritmi, novi gibi ...

Civilizacija je zanikala naravo, pa tudi človeka: ustvarila je mit o stvari, kjer je celo beseda izgubila svoj temeljni pomen. Znaki so postali bistvena prednost sporazumevanja, avtomatizacija pa je prav te znake poenostavila. Vse se je zavilo v tisočero formulacij brez konca, a nobena znanstvena teza ni več po sebi večno veljavna, nobena definicija ni več učinkovita. Če vprašate na primer biologa, kaj je življenje, bo zbežan, prav tako kot če vprašate kemika in fizika, kaj je materija. Mogoče pa še nimamo novih pojmov, da bi znanostim začrtali mejo pomenov, ki jim gre. Mogoče smo v dobi raziskav, ki tipajo v vesolje in v veliko neznanko vsega. Svetovna civilizacija doživlja prav v tem stoletju torej dvojni razcepljeni vzpon: umetniški in znanstveni. A vendar ne smemo pustiti ob strani vseh posebnih, etničnih meril, antropoloških komponent, ki so preusmerile kulturo na nova področja. Množičnost in komunikacija sta vsekakor pokazali na najširšo razplatenost afirmacije: razredi niso več tako pomembni, pomembno je človeštvo. Socialni problemi, religija, etične norme, vse je v spreminjanju, vendar v takšnem spreminjanju, ki je pomenilo skupne imenovalce politiki, ideologiji, religiji ...

Protislovje v civilizaciji je razrušilo materialni svet, da bi gradilo človeškega: nastalo je vprašanje o obvladovanju strojev, avtomatov, kibernetike. Ali bo stroj lahko zmagal človeka, kot se je to zgodilo pri mehanskih opravilih? Gre namreč za programiranje: za programiranje mišljenja kot logične zakonitosti!!! Možnost, da bi spoznavajoče uravnavali z že spoznanim, intuicijo z izsledkom, je zelo majhna. Kakovosti so drugačne zaradi skupnega imenovalca in ne zaradi posebnosti.

Tako se še danes upravičeno sprašujemo: ali se bomo vrnili k izvorom mišljenja, tako da bomo gradili tehniko, ali pa bomo uničili človeka, ko bodo prevladali stroji. Pesimisti in optimisti naj izrečejo sodbo, čeprav so oboji člani te civilizacije in tega sveta.

teksas - velika primitivnost

Nihče ne trdi, da ni mlademu Mariborčanu včasih dolgčas in ne ve, kam bi šel. Nasprotno lahko celo zapišemo, da je zabave v Mariboru malo. Kljub temu pa je dolžnost mladine, da zavrača tako primitivno zabavo, kot je na razpolago v igralnici v Vetrinski ulici. Topo buljenje v avtomate včasih cele ure je samo »tupenje« možganov. Žalostno je, da tja večkrat zaidejo tudi dijaki srednjih šol.

Res pa je, da takih ni veliko. Večinoma se tam zadržujejo mladinci, ki nimajo prave zaposlitve, ali pa so to fantje, ki nimajo končane niti osemletke. Pretekli teden smo bili priče, da je prišlo v igralnici celo do pretepa in da je morala posredovati policija. Meni, ki sem presenečeno gledal, so povedali, da je pretep kar precej pogost pojav. Igralnica je za moje pojme primitivna in dela družbi škodo. Verjamem, da mnogi izmed bralcev mislijo podobno. Verjamem pa tudi, da se ne bo tu nič spremenilo, ker prinaša igralnica kar lepe finančne dohodke gostinskemu podjetju. Žalostno je to, toda resnično.

ZDENKO DVORNIK

ново o srednješolcih

PREDSESTVO OK ZM. Po telefonu zmo zvedeli, da na predsedstvu OK ZM v Mariboru ni nič novega. Nekaj novic je le v Klubu mladih. Žal pa nam tovariš upravitelj ni mogel povedati kaj drugega kot to, da se pripravljajo na praznovanje dneva republike, novega leta in na tekmovanje med klubi. Urednik Katedre je bil povabljen na sestanek sveta kluba, ki se ga pa žal zaradi pouka ni mogel udeležiti. Tako

srednješolska STRAN

nismo mogli o delu kluba zvedeti kaj več. Upamo, da bodo v prihodnji številki lahko dali podrobnejše obvestilo o delu kluba.

GIMNAZIJA I. (Po telefonu.) Na šoli poteka denarna in materialna nabiralna akcija za Banjaluko. Organizirana so tudi tekmovanja v nogometu, košarki itd. Z vojašnico Franca Rozmana-Staneta so pred kratkim tekmovali v streljanju.

GIMNAZIJA TABOR. Za delo pri urejanju okolja šole je pripravljena delovna brigada, v katero je prijavljenih 85 mladincev. Dela se še niso začela, ker še niso pripravljene načrti. Pripravljajo tudi razstave in prvo številko šolskega glasila. Pevski zbor zelo pridno vadi in ima v načrtu samostojen koncert, ko bo naštudiral dovolj pesmi.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE. Po telefonu so nam povedali, da nimajo krajših novic. Povabili pa so nas, da jih obiščemo in napišemo daljši sestavek o problematiki spolne vzgoje. Njihovemu vabilu se bomo verjetno kmalu odzvali.

TEHNIŠKA ŠOLA ZA ELEKTRO IN STROJNO STROKO. Na šoli že nekaj mesecev dela novo mladinsko vodstvo. V kratkem času jim je uspelo organizirati nekaj uspešnih sekcij: avto-moto krožek, disco klub in druge. Pri delu veliko pomagajo profesorji kot mentorji. Pred kratkim so obiskali koncert razširjenega ansambla mariborske opere, ki jih je zelo navdušil.

KUD JOZE HERMANKO. Plesni maturantski tečaj redno dela v dveh skupinah ob sredah in petkih. Delo pod vodstvom tov. Simončiča je bilo do sedaj uspešno in maturantje so se naučili prvih korakov četvorke. Odbor dijakov, predstavnikov posameznih šol, je že sestavljen, za odbor staršev, ki bodo pomagali pri finančnih sredstvih, pa je do sedaj še premalo kandidatov.

Ivo Pinterič: ... Za narodno petje je nastala nevarnost, včasih je imela vsaka šola pevski zbor, danes pa ...

moja ljubezen je glasba

Ko sem vpraševal tovariše s srednjih šol, koga bi naj intervjuval v naslednji številki, mi jih je presenetljivo mnogo odgovorilo: profesorja Ivo Pinteriča — pevovodja. Res, osebnost tega človeka je izredno zanimiva in ga poznajo skoraj vsi srednješolci. Mnogo je ljudi, ki se sprašujejo, kako lahko ta človek najde toliko energije in toliko volje za glasbeno delo z mladino. On in njegovo kolo, ki ga zmeraj spremlja, sta postala med srednješolci pravi pojem. Tako domač je pri svojem delu z mladino, da človek kaj kmalu pozabi da ima pred seboj predstojnika in nehoti pomisli, da je pred njim prijatelj, ki mu bo pomagal. Priznati moramo, da včasih njegovo dobroto in prijateljstvo premalo cenimo in mu pri delu premalo pomagamo. V odgovorih pa boste lahko prebrali, da kljub vsem težavam še zmeraj zaupa mladini in je pripravljen še naprej delati in prispevati svoj delež h kulturi, ki pa je bil že dosedaj izredno velik. Spoznali boste del izredno dinamičnega in plodnega življenja človeka, ki je živel za šport in glasbo.

Katedra: Opišite nam svojo pot glasbenika.
Ivo Pinterič: Rodil sem se v Bohinjski Bliži blizu Bleda. Oče je bil navdušen nad petjem in je želel, da bi se jaz glasbeno izobrazil. Kupil mi je violino in začel sem pri nekem učitelju s Čelkega. Vpisal sem se v Glasbeno matico v Ljubljani, kjer me je poučeval znameniti češki pedagog Jan Šlojs, nato pa profesor Karel Jeraj. Violino sem študiral z velikim veseljem tudi kasneje na učiteljski. Kot dijak sem sodeloval v železničarskem društvu Sloga v Ljubljani in s tem igranjem sem zaslužil svoj prvi honorar, ki sem ga porabil za šolske knjige. V vojsko so me poklicali v Sarajevu in tudi tam sem imel z igranjem violine mnogo lepih trenutkov in ugodnosti.

Katedra: V vašem delovnem kabinetu na šoli smo videli številne pohvale in diplome, ki pričajo o vašem uspešnem delu pri vodenju mladinskih pevskih zborov. Kje ste začeli in nadaljevali z delom pevovodje?

P.: Moje prvo službeno mesto je bilo na Dolenjskem v Dobrniču, kjer sem vodil tamburaški orkester. Pozneje sem v Gorenji vasi nad Škofjo Loko vodil delavski zabavni kvintet.

Katedra: Videl sem sliko, na kateri ste vi in še nekateri člani majhnega orkestra v taborišču Gonarsu. Moram priznati, da me je zelo impresioniralo, da ste tudi v takšnih težkih trenutkih našli voljo do glasbe. Morda vam je prav glasba pomagala, da ste preživeli tiste strahotne vojne dneve?

P.: Gotovo mi je takrat glasba pomenila tolažbo in mi dajala moralno moč.

Katedra: Bili ste v partizanih. Kako je bilo s kulturnim delom takrat?

P.: V partizane sem prišel leta 1942. V zapadnodolenjskem odredu sem vodil kulturniško skupino. De-

lali smo z velikim veseljem in z žarom prepevali partizanske borbene pesmi. To veselje mi je ostalo še do danes. S kulturniško skupino sem delal vse do takrat, ko sem bil zajet in interniran v taborišče. **Katedra:** Naštetje nam svoje večje uspehe pri kulturnem delu po osvoboditvi!

P.: Z nastankom nove Jugoslavije se je v kulturi začel velik razcvet. Vodil sem številne umetniške mitinge na Dolenjskem. V Bohinjski Bistrici me je takratni odbor AFŽ zaprosil za delo pevovodja. Pevski zbor sem vodil tudi na jeseniški gimnaziji in dosegel pri delu lepe uspehe, saj je zbor slovel kot najboljši zbor na Gorenjskem. Na republiškem tekmovanju v Ljubljani smo dosegli drugo mesto.

Leta 1956 sem bil premeščen v Maribor na prvo gimnazijo. Sedaj že 7. leto učim na tehniški šoli za elektro in strojno stroko, kjer sem imel s pevskim zborom številne nastope.

Katedra: Radi bi zvedeli še kaj o vaših športnih uspehih.

P.: Že v zgodnji mladosti sem bil navdušen atlet na srednje in daljše proge. Pozneje sem bil v Dolenjskih Toplicah na župnem sokolskem tečaju, od tod so me pa poslali na Severno polletno prednjaško šolo v Mariboru. Tu je bil moj vaditelj tudi Leon Štukelj. Kot telovadni učitelj sem kasneje delal na mnogih šolah na Dolenjskem in Gorenjskem. Zanimivo je, da sem bil na Jesenicah telovadni učitelj večini sedanjih znanih hokejistov: Felca, Klinarja, Ravnikarja in drugih.

Katedra: Kaj menite o odnosu naše generacije do športa in glasbe?

P.: Današnja generacija je precej športno razgibana, za kulturno delo pa nima kakega posebnega pagnjenja. Pred leti je mladina veliko raje hodila na koncerte kot pa danes.

Katedra: In kje so po vašem mnenju vzroki za tak odnos do glasbene umetnosti?

P.: Najvažnejši vzrok je prav gotovo drugačen način življenja. Razvila se je tehnika in življenje je postalo precej avtomatizirano. Gramofoni in magnetofoni so prišli v skoraj vsako hišo in mladi se ne navdušujejo, da bi sami kaj ustvarili. Skratka, za kulturno delo ni časa, okolja in zanimanja.

Katedra: To pomeni, da kulturno delo na področju pevskih zborov stagnira?

P.: Za narodno petje je nastala nevarnost. Včasih je imela skoraj vsaka šola svoj pevski zbor, danes pa so le na TS, drugi gimnaziji.

Katedra: Zanimivo bi bilo zvedeti še o tem, kakšen

razmišljali smo ob zvokih beat glasbe

Glasbeniki in vsi resni ljudje, ki se ukvarjajo z glasbo, so zaskrbljeni, ker koncertne dvorane postajajo prazne. V Klubu mladih sta se pred kratkim pojavila dva mladeniča Lado in Mac in z Disco-klubom doživela izreden uspeh. Zanimivo bi bilo poiskati vzroke za tako stanje, saj bi iz tega lahko izhajali in morda našli rešitve, kako delati z mladino, da jim bomo približali resno glasbo. Gotovo je dosedanje delo bilo premalo intenzivno in zato ni rodilo uspehov. Sedli smo torej med člane Disco-kluba in jih vprašali...

KATEDRA: Današnja je mnogim mladim Mariborčanom beat glasba važnejša od resne glasbe. Ali verjamete šolanom glasbenikom, ki trde, da je resna glasba umetnost, ki človeka notranje bogati, in čutite potrebo po obiskovanju koncertov?

VALERIJA GRMEK: Zelo se zanimam za beat glasbo, ne zavračam pa hkrati tudi narodne in resne glasbe, ker menim, da je poznavanje te vrste glasbe potrebno k splošni izobrazbi. Z operno glasbo se tudi ukvarjam in sem sama predelala Mozarta.

JOŽE MILIČ: Glasbo poslušam zaradi glasbe same, ne zaradi tega, da bi mislil na to, kako je bil skladatelj razporejen, ko je pisal skladbo.

KATEDRA: Ali greš vsaj enkrat mesečno na koncert?

JOŽE MILIČ: Na koncerte ne hodim. Glasbo poslušam po radiu in ploščah ter gledam koncerte na televiziji.

VALERIJA GRMEK: Če imaš smisel za beat glasbo, moraš gotovo imeti tudi smisel za resno glasbo.

KATEDRA: Kaj torej naj ugotovimo ob dejstvu, da so koncertne dvorane prazne?

je odnos srednješolcev do popevk.

P.: Srednješolci vidijo vse v električnih ansamblih in jih poznajo bolje kot lastno zgodovino. Maribor je do sedaj dal kar precej pevcev zabavne glasbe. Trenutno ne bi mogel reči, da so na srednjih šolah kakšni posebni talenti. Sicer pa se je mlademu človeku tako težko preriniti, četudi je talentiran, med sam vrh popevkarjev, saj Slovenci nimamo zaledja in je pre malo prireditve.

Katedra: Vaša hčerka Alenka že nekaj let uspešno nastopa na važnejših popevkarških prireditvah. Kaj je vodilo njo, da je začela s petjem?

P.: To ji je prirojeno. Jaz sem ji zmeraj rad pomagal z nasveti, če jih je le želela upoštevati. Pomagal pa sem tudi mnogim svojim učencem, ki so danes znani in popularni: Evi Novšak, mezzosopranistki, Majdi Svagan, tenoristu Andreju Tiršku in Lidiji Kodrič.

Katedra: Na koncu lahko bralecem Katedre odgovorite na vprašanje, ki si ga sami postavite.

P.: Povem naj, da sem še vedno pripravljen delati na kulturnem področju. Želim le razumevanje šolskega vodstva in mladine.

Razgovor vodil:
IGOR PLOHL

članek o klubu mladih smo prejeli

Ze v času, ko je izšla prva številka Katedre, smo prejeli na naš naslov pismo, ki je precej kritično pisalo o Klubu mladih v Orožnovi ulici. Tema je bila obravnavana neprimerno in zato smo se odločili v uredništvu, da se bomo pred objavo posvetovali z upraviteljem Kluba mladih v Orožnovi ulici. Tovariša upravitelja je vsebina precej presenetila in je žal razumel, da sem članek napisal jaz, tako je tudi pojasnil na predsedstvu OKZM. Seveda so bili zaradi tega presenečeni tudi na predsedstvu. Povedal sem jim, da članka nisem napisal, in stvar je bila rešena. Dogovorili smo se, da bomo o klubu pisali pozneje, ko bo delo že steklo, kajti takrat bo slika dela kluba gotovo realnejša. Delo kluba res napreduje in upajmo, da bomo lahko že v eni od prihodnjih števil napisali kaj o delu članov.

IGOR PLOHL

JOŽICA VOSTNER: Mlade resna glasba dolgočasi.

IVAN SAKRŠEK: Tudi v resni glasbi najdeš dinamičnost. Mladina na koncerte ne hodi, ker to ni moderno, ker nima dovolj glasbene izobrazbe in ker ni vzgojena v tem duhu.

Vsi prisotni so se zedinili, da je najvažnejša vzgoja.

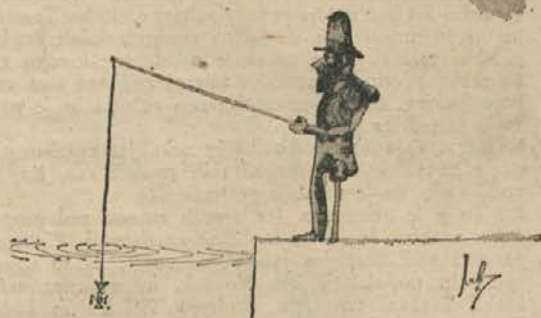
Za odnos mladega človeka do glasbe sta važna vpliva doma in šole. Če sta ta dva faktorja premala, se mladina zanima zgolj za beat glasbo, ker je ta aktualna. Močno je prisotna v našem vsakdanjem življenju.

JOŽE MILIČ: Glasba, ki jo slišimo v klubu, je kvalitnejša kakor pa npr. koncerti mnogih pevskih zborov v unionski dvorani.

To je bilo nekaj odgovorov. Verjetno bi odgovorilo podobno tisoče mladih Mariborčanov. Živimo v dobi, ki se zanima za nove sodobne in dinamične umetnosti in ko mladina zavrača staro. Žal pa je stara umetnost veliko bolj globoka in za plemenitenje človeškega značaja zelo potrebna. Treba je začeti z bitko in najti poti, po katerih bomo lahko mlade ljudi pritegnili tudi na koncerte resne glasbe.

IZTOK SVARUNIC

srednješolska STRAN

Moralni obraz naše dobe
je poln političnih krem

*

Odnosi med stroji postajajo vse bolj človeški, odnosi med ljudmi vse bolj mehanični

Ivan Cimerman

pocestne misli

- Pri sedmeroglavem zmaju ni nobena glava glavna, za samoupravljanje.

*

Čim večje je ljudstvo, tem več ljudi živi od tega, ker so bili nekoč med ljudstvom.

*

- Krokodilu se nihče ne vmešava v njegove notranje zadeve.

*

- Bodoče generacije: tudi za vas bomo pustili kakšno skorjico. Na drevesih.

- V obljubljeni raj se je ljudstvo odpravilo peš. Po poti pa ga je prehitela kolona motoriziranih bogov.

Vse stranke sveta, patentirajte državne udare za vzor zverem.

Ne morem več niti mravlje pohoditi

ANTIAFORIZMI
Ljudje smo bili naravi odpadni koši za gnijoči material. (Žarko Golob)
• Medtem ko iščemo drobiž, cene rasejo. (Dušan Gojković)

KLOBUK

DOL

Jurček je šel s staro mamo v gozd nabirat gobe. Dolgo sta se zadržala; ko sta se vračala, se je že mračilo. Naenkrat zagleda Jurček med drevjem avto. Stekel je in radovedno pogledal v notranjost skozi šipe. Ko se je vrnil k stari mami, je rekel: »Naša mami-
ca ima prav, ko pravi: 'Goli so in hosi, pa avto imajo!'«

pred starim vicem

